

Nr 129.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1925 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av återbetalningsskyldighet beträffande till underofficerare vid flottans station i Karlskrona oriktigt utbetalta dyrtidstillägg.

(1:a avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1925 dagtecknad proposition (nr 164) har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över försvarsärenden samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t må efterskänka återbetalningsskyldigheten beträffande för tiden till och med maj månad 1921 till underofficerare vid flottan oriktigt utbetalta dyrtidstillägg och förhöjning av dyrtidstillägg å portionsersättning, beräknad efter 62 öre per dag.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Enligt de före den 1 januari 1922 för marinens personal gällande avlöningsbestämmelserna var underofficer vid flottan berättigad att å den station, han tillhörde, erhålla portion in natura eller ersättning därför i penningar till stadgat belopp (62 öre). Denna förmån indrogs, bland annat, under sjökommendering samt under förrättning, för vilken vederbörande ägde uppbära traktamentsersättning. Under sjökommendering åtnjöts i stället skeppsportion in natura eller ersättning därför, beräknad efter skeppsportionens verkliga värde.

I § 1 av kungörelsen den 29 maj 1917 (nr 224) angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst upptogs bland de slag av kontanta förmåner, varå krigstidstillägg finge uppbäras, »portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag.» Berörda stadgande, som jämväl återfinnes i motsvarande senare författningar rörande krigstidstillägg respektive dyrtidstillägg, tolkades av vederbörande redogörare vid flottan på så sätt, att dylikt tillägg finge utbetalas även för tid, då ersättning för portion (landportion), 62 öre, icke utginge; bland annat alltså för tid, då underofficer åtnjöte landportion in natura, skeppsportion in natura (ersättning därför) eller traktamente. Sådant förfarande tillämpades vid Stockholms station till och med april 1920 och vid Karlskrona station till och med maj 1921. Häremot framställdes emellertid av vederbörande revisionsmyndigheter — marinförvalt-

ningens revisionskontor, kammarrättens revision och riksräkenskapsverket — anmärkningar, de tidigaste (av marinförvaltningens revisionskontor) daterade i april 1920, och genom särskilda utslag — det tidigaste den 24 mars 1921 — gillade kammarrätten i ett flertal mål av ifrågavarande slag de av revisionsmyndigheterna i berörda avseende gjorda anmärkningarna, varigenom alltså redogörarna förpliktades ersätta de anmärkta beloppen, med rätt för dem att hos vederbörande söka sitt åter efter befogenhet. Regeringsrätten, där besvär sedermera anfördes, fann enligt särskilda utslag den 27 november 1923 icke skäl göra ändring i kammarrättens beslut i omförmälda anmärkningsmål.

I proposition till nästlidet års riksdag föreslogs, att riksdagen måtte medgiva, att Kungl. Maj:t finge efterskänka återbetalningsskyldigheten beträffande för tiden till och med april månad 1920 gjorda utbetalningar av ifrågavarande slag.

Uti en vid samma riksdag inom andra kammaren väckt motion (nr 424) föreslogs, att riksdagen ville i anledning av nyssnämnda proposition medgiva, att återbetalningsskyldigheten finge efterskännas beträffande ej mindre för tiden till april månad 1920 än även för tiden därefter till underofficerare vid flottan oriktigt utbetalta krigstidstillägg och dyrtidstillägg å »portionsersättning, beräknad efter 62 öre per dag».

Uti sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 111, anförde statsutskottet, att utskottet anslöte sig till Kungl. Maj:ts förslag rörande tidpunkten, intill vilken ett efterskänkande borde kunna medgivas för ifrågavarande oriktigt utbetalta krigstidstillägg och dyrtidstillägg. Då tillräcklig utredning för att utsträcka ett dylikt medgivande att omfatta jämväl utbetalningar av berörda slag, som skett efter den i propositionen angivna tidpunkten, icke föreläge, ansåge sig utskottet böra avstyrka det i ämnet motionsvis framställda yrkandet. Då utskottet även i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställde utskottet om bifall till detsamma och om avslag å motionen, i vad densamma skilde sig från nämnda förslag.

Utskottets hemställan blev av riksdagen bifallen (riksdagens skrivelse nr 264).

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Såsom av det förut anförda framgår, medgav 1924 års riksdag, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, att återbetalningsskyldigheten finge efterskännas beträffande för tiden till och med april månad 1920 till underofficerare vid flottan oriktigt utbetalta krigstids- och dyrtidstillägg å portionsersättning, beräknad efter 62 öre per dag. Däremot ansågs icke tillräcklig utredning då vara för handen för att, såsom i motion vid samma riksdag föreslogs, utsträcka nämnda medgivande att omfatta även utbetalningar av ifrågavarande slag, som skett efter den sålunda angivna tidpunkten.

Enligt vad som upplysts från marinförvaltningens revisionskontor, uppgår det sammanlagda beloppet av dylika utbetalningar, vilka anmärkts till återbetalning, till omkring 67,000 kronor. För den ojämförligt största delen av

nämnda belopp, eller 60,269 kronor 96 öre, åligger betalningsskyldigheten i första hand numera pensionerade förste marinintendenten i marinen J. J. A. Wessman, vilken på vanligt sätt hänvisats att hos vederbörande söka sitt åter efter befogenhet. Såsom av Wessmans här förut omförmälda framställningar till Kungl. Maj:t den 17 november och den 16 december 1924 framgår, är han ur stånd att återbetala de utdömda beloppen, och försök till indrivande skulle blott föranleda hans försättande i konkurs. Såsom också framgår av berörda framställningar och däröver avgivna yttranden, torde det jämväl möta nästan oöverkomliga svårigheter och tidsutdräkt för Wessman att begagna sig av den honom anvisade utvägen att från vederbörande underofficerare, som uppburit de oriktigt utbetalta beloppen, återkräva dessamma.

I detta sammanhang vill jag nämna, att jag icke anser mig böra ifrågasätta några åtgärder för tillmötesgående av Wessmans i det föregående omförmälda hemställan om innehållande av erforderlig del av vederbörande underofficerares avlöningsförmåner.

Med hänsyn särskilt till de omständigheter, som sålunda framkommit beträffande förste marinintendenten Wessmans återbetalningsskyldighet, har jag ansett frågan om efterskänkande av jämväl de efter april månad 1920 gjorda utbetalningarna ånyo böra tagas i övervägande. Det synes mig klart, att synnerligen starka billighetsskäl tala för att Wessmans återbetalningsskyldighet efterskänkes. Utöver vad i detta hänseende redan berörts, anser jag även böra framhållas, att Wessman uppnått en ålder av 69 år, vilket torde ytterligare tala för ett milt bedömande av hans sak.

Såsom förut nämnts, omfattar Wessmans återbetalningsskyldighet huvudparten av de nu ifrågavarande utbetalningarna. Vad angår de övriga redogörare, vilka ålagts dylik återbetalningsskyldighet, torde i viss mån föreligga enahanda omständigheter som de beträffande Wessman anförda. I varje fall torde näppeligen böra ifrågasättas att behandla redogörarna på olika sätt.

Vid sådant förhållande har jag ansett mig böra tillstyrka ett fullständigt efterskänkande av återbetalningsskyldighet beträffande nu ifrågavarande oriktiga utbetalningar, vilka avse tiden till och med maj månad 1921.»

Även om den misstolkning, som här förekommit i fråga om tillämpningen av bestämmelserna angående krigtidstillägg, respektive dyrtidstillägg, kan anses vara i viss mån förklarlig och om det sålunda från denna synpunkt sett, ävensom med hänsyn till i övrigt av departementschefen anförda billighetsskäl, får anses föreligga visst fog för ett milt bedömande av föreliggande fråga, torde det likväl, enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen, finnas åtskilliga omständigheter, som tala för ett motsatt förfarande.

Utskottet syftar härvid närmast på den omständigheten, att vid Karlskrona station — till skillnad mot vad vid Stockholms station varit förhållandet — det oriktiga utbetalandet av dyrtidstillägg av här ifrågavarande slag fortsatts, även sedan det felaktiga förfaringssättet genom revisionsanmärkning

*Utskottets
yttrande.*

blivit påtalat. Genom detta förfaringssätt hava, enligt utskottets förmenande, vederbörande redogörare i Karlskrona gjort sig skyldiga till missuppfattning av såväl revisionens ändamål som ock dess ställning.

Det synes nämligen utskottet uppenbart, att en av revisionen framställd anmärkning — även om densammas riktighet kan anses vara tvivelaktig — måste för vederbörande redogörare utgöra anledning till att särskilt uppmärksamma utbetalningar av liknande art, som i anmärkningen påtalas, och föranleda ett ändrat förfaringssätt i fråga om förestående utbetalningar i överensstämmelse med anmärkningens innebörd. Handhavandet av statens medel med nödig sparsamhet bjuder nämligen ovillkorligen, att all försiktighet iakttages i fall av nu omnämnd beskaffenhet.

Senast framhållna omständighet har för utskottets vidkommande framkallat stor tveksamhet vid ställningstagandet till Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Då emellertid, såvitt av utredningen framgår, ett avslag å framställningen icke skulle medföra återbetalning till någon nämnvärd del av kronans ifrågavarande fordran, har utskottet dock ansett sig böra för nu ifrågavarande fall tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att Kungl. Maj:t må efterskänka återbetalningsskyldigheten beträffande för tiden till och med maj månad 1921 till underofficerare vid flottan oriktigt utbetalta dyrtidstillägg och förhöjning av dyrtidstillägg å portionsersättning, beräknad efter 62 öre per dag.

Stockholm den 25 maj 1925.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, A. F. Vennersten, Oscar Olsson, J. L. Widell, J. Nilsson i Malmö, O. Bergqvist, E. A. Hallin, K. E. Andersson i Eliantorp, G. Kobb, C. Johansson i Hälsingborg och C. A. Carlsson i Gävle; samt

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, A. Wiklund, C. R. Jansson i Falun, P. Nilsson i Bonarp, S. Bengtsson i Norup, L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson i Kullenbergs-torp, A. Å. Törnkvist i Karlskrona, E. Kristensson i Göteborg, P. M. Olsson i Blädinge, B. F:son Holmgren och E. Andersson i Prästbol.